

Obsah

Nebe ve víře (2. část – dokončení)	1
<i>Bl. Alžběta od Nejsvětější Trojice</i>	
Dva výroky o Lásce	9
<i>Sv. Marie Magdaléna de'Pazzi</i>	
Ať dnem i nocí rozjímají o zákonu Páně a bdí na modlitbách (1. část)	11
<i>Fra. Jan od sv. Bruna, OCD</i>	
Poznámky ke karmelitánské řeholi (13. část)	16
<i>(Podle P. Keese Waaijmana, O.Carm.)</i>	

Nebe ve víře (2. část – dokončení)

Bl. Alžběta od Nejsvětější Trojice

Sedmý den

1)

„Bůh nás v něm již před stvořením světa vyvolil, abychom byli svatí a bez poskvrny v lásce před Jeho tváří.“¹ Nejsvětější Trojice nás stvořila ke svému obrazu, podle věčného vzoru nás samých, který měla v sobě ještě před stvořením světa, na tomto počátku všech počátků, o němž po svatém Janu říká Bossuet: „In principio erat Verbum“, na počátku bylo Slovo,² a můžeme přidat: na počátku byla nicota, protože Bůh ve své věčné samotě nás již nesl ve svých myšlenkách. „Otec kontemplanuje sám sebe v hlubině svojí plodnosti, a tak tímto aktem pochopení sebe počíná druhou osobu, Syna, své Věčné Slovo. Vzor všech stvoření, která ještě nevyšla z nicoty, sídlil v Něm od věků, a Bůh je viděl a kontemplanoval v jejich vzoru, v Sobě samém. Tento věčný život, který měly naše vzory u Boha, je příčinou našeho stvoření.“

Naše stvořená esence se chce spojit se svou podstatou.“ „Slovo, Otcova nádhra, je věčným vzorem, v němž jsou vepsána stvoření v den svého stvoření.“ Proto Bůh chce, abychom zbaveni sami sebe vztáhli ruce k našemu vzoru a abychom ho vlastnili, stoupající nad věci k našemu vzoru.“ Tato kontemplace otvírá duši netušené obzory, jistým způsobem už vlastní korunu, o kterou usiluje. Obrovské bohatství Boží přirozenosti můžeme vlastnit skrze ctnost lásky, Jeho přebýváním v nás, naším přebýváním v Něm. Skrze tuto ctnost veliké lásky jsme přitahováni do hlubin „důvěrného svatostánku“, kde do nás Bůh vtiskuje jistý obraz svého majestátu. Díky lásce a skrze lásku, jak říká apoštol,³ můžeme být neposkvrnění a svatí v Boží přítomnosti a zpívat s Davidem: „Budu bez poskvrny a zbavím se křivd, které ve mně jsou.“⁴

2)

„Bud'te svatí, neboť já jsem svatý.“⁵ Sám Pán takto mluví. „Jakýkoli je způsob našeho života, jakýkoli je náš oděv, každý z nás musí být Božím svatým.“ Kdo je tedy nejvíc svatý? „Ten, kdo nejvíc miluje, kdo se dívá nejvíc na Boha a kdo nejplněji uspokojuje potřeby jeho pohledu.“ Jak uspokojit potřeby Božího pohledu, ne-li, když budeme prostě a zamilovaně obráceni k Němu, aby mohl odrážet svůj vlastní obraz, jako se slunce odráží skrze čistý krystal. „Udělejme člověka k našemu obrazu a k naší podobě,“⁶ taková byla vůle Srdce našeho Boha. „Bez této podobnosti, která pochází z Jeho milosti, by nás čekalo věčné zatracení. Jakmile Bůh vidí, že jsme schopní přijmout Jeho milost, Jeho svobodná dobrota je připravena dát nám dar podobnosti Bohu. Naše schopnost přijmout jeho milost záleží na vnitřní sjednocenosti, s níž jdeme k Němu.“ A když nám Bůh přináší své dary, může se nám „dát On sám, vtisknout nám svou podobu, odpustit nám a osvobodit nás.“

Když čteme Alžbětiny věty, v nichž se snaží vyslovit veliké vnitřní bohatství lásky, do něž jsme Bohem pozváni a uváděni, zasáhne nás na těchto fotografiích strohá prostota Alžbětiny cely a pokoje pro nemocné. Ve zde zjevné naprosté chudobě vnějších věcí se její mysl obracela k Bohu a k jeho přítomnosti a působení, jež jsou ukryty pod viditelným povrchem věcí a událostí, jímž se mnohdy necháváme tolik upoutat...

Nejvyšší dokonalost v tomto životě, říká zbožný autor, spočívá v tom, že zůstáváme tak sjednoceni s Bohem, že duše se všemi svými schopnostmi a mocnostmi je usebrána v Bohu, „že její náklonnosti sjednocené v radosti z lásky nacházejí odpočinek jen ve vlastnění Stvořitele. Obraz Boha vtisknutý do duše je vlastně sestaven rozumem, pamětí a vůlí. Dokud tyto schopnosti nepodávají dokonalý obraz Boha, nepodobají se Mu jako v den stvoření. Tvarem duše je Bůh, který se do ní musí vtisknout jako pečeť do vosku, jako značka na věc. To se plně uskuteční, až když je rozum zcela osvěcen poznáním Boha, až když je vůle připoutána k lásce k nejvyššímu dobru, když je paměť plně pohlcena kontemplací a radostí věčného štěstí.“ A protože sláva blažených není nic jiného než dokonalé vlastnění tohoto stavu, je zřejmé, že začátek vlastnění těchto dober tvoří dokonalost v tomto životě. K uskutečnění tohoto ideálu je třeba být usebraný ve svém nitru, být v tichu v Boží přítomnosti, zatímco duše se prohlubuje, rozšiřuje a zapaluje a rozplývá se v Něm, v plnosti bez hranic.“

Osmý den

1)

„Ty, které Bůh předem vyhlédl, ty také předem určil, aby přijali podobu jeho Syna, tak aby On byl prvorozený mezi mnoha bratřími; ty, které předem určil, ty také povolal; ty, které povolal, ty také ospravedlnil, a které ospravedlnil, ty také uvedl do své slávy. Co k tomu dodat? Je-li Bůh s námi, kdo proti nám?... Kdo nás odloučí od lásky Kristovy?“⁷

Takové se zdá apoštolovu osvěcenému zraku tajemství předurčení, tajemství Božího vyvolení. „Ty, které vyhlédl, předem poznal.“ Nepatříme mezi ně i my? Nemůže Bůh říci naší duši, co kdysi řekl skrze hlas svého proroka: „Šel jsem kolem tebe, uviděl jsem tě, a hle, byl právě tvůj čas, čas milování. I rozprostřel jsem na tebe svůj plášť, přikryl jsem tvou nahotu. Pak jsem ti přísahal a vešel s tebou v smlouvu, je výrok Panovníka Hospodina, a stala ses mou.“⁸ Ano, stali jsme se Jeho skrze křest, to chce sv. Pavel říci těmito slovy: „Povolal je,“ ano, povolal je, aby přijali pečeť Nejsvětější Trojice, zároveň co jsme dostali slovy svatého Petra „účast na Boží přirozenosti,“⁹ přijali jsme „počátek Jeho bytí...“¹⁰ Potom nás ospravedlnil svými svátostmi, svými přímými „doteky“ v hlubině naší duše v čase usebrání, ospravedlnil nás také „skrze víru“¹¹ a podle míry naší víry ve vykoupění, které nám dal Ježíš Kristus. A nakonec nás chce „oslat“¹², a proto nás, říká svatý Pavel, „připravil k účasti na dědictví věřících ve světle,“¹² ale budeme oslati podle toho, nakolik se připodobníme obrazu Jeho božského Syna. Kontemplujme tedy tento klaněnýhodný Obraz, budme stále v Jeho záři, aby se do nás vtiskla, a potom přistupujme k věcem v postoji duše našeho svatého Mistra. Tím uskutečníme vůli, jíž se Bůh „sám u sebe“ rozhodl „obnovit všechno v Kristu.“¹³

2)

„Ale cokoliv mi bylo ziskem, to jsem pro Krista odepsal jako ztrátu. A vůbec všechno pokládám za ztrátu, neboť to, že jsem poznal Ježíše, svého Pána, je mi nade všechno. Pro něho jsem všechno ostatní odepsal a pokládám to za nic, abych získal Krista a nalezen byl v Něm nikoli s vlastní spravedlností, která je ze zákona, ale s tou, která je z víry v Krista – se spravedlností z Boha, založenou na víře, abych poznal Ježíše a moc Jeho vzkříšení i účast na Jeho utrpení. Beru na sebe podobu Jeho smrti, abych tak dosáhl zmrtvýchvstání. Nemyslím, že bych již byl u cíle anebo již dosáhl dokonalosti; běžím však, abych se jí zmocnil, protože mne se zmocnil Kristus Ježíš. Bratři, já nemám za to, že jsem již u cíle; jen to mohu říci: zapomínaje na to, co je za mnou, upřen k tomu, co je přede mnou, běžím k cíli, abych získal nebeskou cenu, již je Boží povolání v Kristu Ježíši.“¹⁴ To znamená: už nechci nic, jen být sjednocen s Ním. „Mihi vivere Christus est,“ můj život je Kristus...!¹⁵

V těchto řádcích se projevuje naplno horlivost Pavlovy duše. Během této obnovy, jejímž cílem je, abychom se stali podobnějšími našemu klaněníhodnému Mistru a ještě víc, rozpustily se v Něm natolik, že bychom mohly říci: „Nežiji už já, žije ve mně Kristus. A život, který zde nyní žiji, žiji ve víře v Syna Božího, který si mne zamiloval a vydal sebe samého za mne,“¹⁶ studujeme tento Božský Vzor; poznání Jeho, jak říká apoštol, je úplně „nade všechno“!¹⁷

A co řekl nejdříve, když vstoupil do tohoto světa? „Oběti ani dary jsi nechtěl, ale dal jsi mi tělo. Zde jsem, abych konal, Bože, tvou vůli.“¹⁸ Během Jeho třiceti tří let byla tato vůle (natolik) Jeho denním chlebem,¹⁹ že ve chvíli, kdy odevzdal svou duši do rukou Otcových, mohl říci: „Dokonáno jest;“²⁰ ano, veškerá tvá vůle je dokonána, naplněna, a tím jsem tě „oslavil na zemi.“²¹ Ježíš Kristus říkal svým apoštolům o tomto pokrmu, který neznali, že (ten pokrm) je činit vůli Toho, který Jej poslal.²² A také mohl říci: „Nejsem nikdy sám,“²³ „Ten, který mě poslal, je vždy se mnou, protože vždy dělám, co se Mu líbí.“²⁴ Jezme s láskou tento chléb Boží vůle. A jestli někdy tato vůle přináší kříž, můžeme bez pochyby říci s naším milovaným Mistrem: „Otče, je-li to možné, odejmi ode mě tento kalich,“ ale ihned přidáme: „Ne jak já chci, ale jak ty chceš,“²⁵ a v pokoji a posílení se s Božským Ukřižovaným budeme škrábat na naši Kalvárii a přitom budeme zpívat v hloubi duše hymnus díkůvzdání vystupující k Otci, neboť ti, kdo krácejí touto bolestnou cestou, jsou ti, které „předem vyhlédl a také předem určil, aby přijali podobu jeho Syna,“²⁶ z lásky ukřižovaného.

Devátý den

1)

„Bůh nás předurčil k přijetí za syny skrze Ježíše Krista, v jednotě s Ním, podle výroku své vůle, aby zazářila sláva Jeho milosti, skrze niž nás ospravedlnil ve

svém milovaném Synu, v němž máme vykoupení pro Jeho krev, odpuštění hříchů pro Jeho nesmírnou milost v Jeho moudrosti...“²⁷ Duše, která se opravdu stala dcerou Boha, se podle slov apoštola Pavla nechává vést Duchem svatým: „Ti, kdo jsou v Duchu Svatém, jsou Božími dětmi.“²⁸ A ještě: „Nedostali jsme ducha otroctví, abychom se báli, ale ducha synovství, v němž smíme volat Abba, Otče! Tak Boží Duch dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží děti. A jsme-li děti, tedy i dědicové – dědicové Boží, spoludědicové Kristovi; trpíme-li spolu s Ním, budeme spolu s Ním účastni Boží slávy.“²⁹ Bůh nás stvořil ke svému obrazu a ke své podobě, abychom mohli dojít až do této propasti slávy. „Vidíte,“ říká svatý Jan, „jakou láskou nás Otec obdařil, když nám dovolil nazývat se Božími dětmi a skutečně jimi být... Od této chvíle jsme Božími dětmi a ještě nevíme, co budeme. Víme, že až přijde, budeme Mu podobní, protože Ho uvidíme takového, jaký je. A každý, kdo má v Něm tuto naději, je posvěcen, vždyť On sám je svatý.“³⁰

Taková je míra svatosti Božích dětí: být svatý jako Bůh, být svatý Boží svatostí a žít ji v kontaktu s Bohem v bezedné hlubině, uvnitř... „Duše se zdá být jistým způsobem podobná Bohu, který sice nachází zalíbení ve všem, ale nikde tolik jako sám v sobě, protože v sobě má nejvyšší dobro, před nímž je vše ostatní jako nic. Tak i všechny radosti, které duše zakouší, jsou jí upozorněním, aby raději vychutnávala to dobro, v jehož vlastnictví ona je a s nímž se nemůže nic srovnávat.“ „Otče náš, jenž jsi v nebi...“³¹ V tomto „malém nebi“ je On ve středu naší duše a tam Ho máme hledat a hlavně tam zůstat.

Kristus jednou řekl Samaritance, že „Otec hledá ty, kdo Ho budou opravdově ctít a klanět se mu v Duchu a v pravdě.“³² Udělejme radost Jeho srdci a klaňme se Mu takto. Klaňme se Mu „v Duchu,“ tzn. mějme srdce a mysl upřené na Něho a ducha plného poznání Boha ve světle víry. Klaňme se Mu „v pravdě,“ to znamená našimi skutky, protože skrze skutky se stáváme pravdivými; to znamená dělat vždy, co se líbí Otci, jehož dětmi jsme. A konečně „klaňme se Mu v Duchu a v pravdě,“ to znamená skrze Ježíše Krista a s Ježíšem Kristem, protože On sám je tím, kdo se skutečně „klaní v Duchu a v pravdě“. Tehdy budeme Božími dětmi, „poznáme na vlastní kůži pravdivost těchto Izajášových slov: ‚Budete sát nošení v náručí, hýčkáni na kolenou.‘“³³ Bůh každou svou činností jakoby naplňuje duši něžností a projevy lásky, jako matka, která k sobě zvedá své dítě a krmit ho svým mlékem. Buďme pozorní k tajemnému hlasu našeho Otce! Říká: „Mé dítě, dej mi své srdce.“³⁴

2)

„Bůh bohatý ve svém milosrdenství nám ve své velké lásce dal život v Ježíši Kristu, když jsme byli mrtví pro své hříchy.“³⁵ „Protože všichni zhřešili a jsou daleko od Boží slávy, jsou ospravedlňováni zadarmo jeho milostí vykoupe-

ním v Kristu Ježíši. Jeho ustanovil Bůh, aby svou vlastní smrtí se stal smírnou obětí pro ty, kdo věří. Tak prokázal, že je spravedlivý a ospravedlňuje toho, kdo žije z víry v Ježíše“ (sv. Pavel).³⁶

„Hřích je tak strašným zlem, že kdo hledá jakékoli dobro nebo se chce vyhnout zlu, nesmí zhřešit.“ „Mnoho jsme hřešili.“ „Jak bychom mohli umdlévat při adoraci, když jsme ponořeni v hlubině milosrdenství a když oči naší duše utkvěly na skutečnosti, že Bůh odpustil naše hříchy?“ On to řekl: „Smažu jejich nepravosti a na jejich hříchy nevzpomenu.“³⁷

„Pán ve své shovívavosti chtěl obrátit naše hříchy proti nim samým, našel způsob, jak nám je učinit užitečnými, obrátit je v našich rukou v nástroj spásy. Ať to nijak nezmenšuje ani naši hrůzu z hříchu ani naši bolest z toho, že jsme hřešili. Ale naše hříchy se nám staly pramenem pokory.“

Když duše pohlíží ve svém nitru s očima rozpálenými láskou na nekonečnost Boha, na Jeho věrnost, na důkazy Jeho lásky, Jeho dobré skutky, které nemohou nic přidat k Jeho štěstí, a když se pak dívá na sebe, vidí své atentáty na Boží velikost, obrací se k vlastnímu nitru s takovým pohrdáním sama sebou, že už neví, jak přestat jeho hrůzu. To nejlepší, co může duše udělat, je stěžovat si u Boha, svého Přítele, že nemá dost síly pohrdat sebou, jak si zaslouží a jak by chtěla. Odevzdává se do Boží vůle a ve vnitřním zřeknutí se sebe nachází opravdový, nepřemožitelný a dokonalý pokoj, který nic nemůže porušit. Protože se vrhla do takové hlubiny, kde ji nikdo hledat nebude.“

„Kdyby mi někdo tvrdil, že už dosáhl dna, že se utopil v pokoře, nevyvracel bych mu to. Přesto se mi zdá, že být ponořen do pokory je být ponořen do Boha, neboť Bůh je na dně nitra. A proto může pokora stejně jako láska vždycky ještě růst.“ Protože na pokorném dně je bahno potřebné pro milost a protože Bůh tam duši chce uvrhnout, budme pokorní. „Pokorná duše nikdy dostatečně nevyšší Boha, ani sebe dostatečně neponíží. Ale zázrak: její neschopnost se promění v moudrost a nedokonalost jejího skutku, vždycky nedostačujícího v jejích očích, bude dodávat tu největší chuť jejímu životu. Kdo vlastní podstatu pokory, nepotřebuje příliš slov k poučení, Bůh mu říká víc věcí, než ho můžeme naučit my; v takové pozici jsou učedníci Boží.“

Desátý den

1)

„Si scires donum Dei...“ – Kdybys znala, co dává Bůh,³⁸ řekl jednou Kristus Samaritance. Ale co tedy dává Bůh, ne-li sebe sama? A milovaný učedník říká: „Přišel ke svým a jeho Ho nepřijali.“³⁹ Svatý Jan Křtitel by mohl ke spoustě duší mít tuto výčitku: „Mezi vámi, ve vás, je ten, koho neznáte.“⁴⁰ „Kdybys znala, co dává Bůh...“ Je jedno stvoření, které poznalo, co dává Bůh, jedno stvoření, které neztratilo ani drobeček (z toho daru), stvoření, které

bylo tak čisté, tak zářivé, že bylo jako samo světlo. „Speculum justitiae,“ Zrcadlo spravedlnosti.⁴¹ Stvoření, jehož život byl tak prostý, tak ztracený v Bohu, že se o něm nedá skoro nic říct.

„Virgo fidelis“, to je Panna věrná,⁴² ta, která „všechno uchovávala ve svém srdci.“⁴³ Byla tak pokorná, tak usebraná před Boží tváří, ve skrytosti chrámu, že přitáhla zalíbení Nejsvětější Trojice. „On shlédł na poníženost své služebnice, od této chvíle mě budou blahoslavít všechna pokolení!...“⁴⁴ Otec se sklonil k tomuto krásnému stvoření, které nevědělo o své kráse, a chtěl, aby se stala v čase Matkou Toho, jemuž je Otcem na věčnosti. Tehdy sestoupil Duch Lásky, který řídí Boží činnost, a Panna řekla své fiat. „Jsem služebnice Páně, ať se mi stane podle tvého slova,“⁴⁵ a uskutečnilo se největší ze všech tajemství. A tak se Maria skrze Vtělení Slova navždy stala Boží kořistí.

Zdá se mi, že postoj Panny Marie během měsíců mezi Zvěstováním a Narozením je příkladem pro vnitřní duše, které si Bůh vybral, aby žily v nitru, na dně bezedné propasti. V jakém pokoji, v jakém usebrání Maria všechno dělala! Jak bylo to nejbanálnější zbožštěno jejím postojem! Neboť ve všem Maria zůstávala tou, která uctívá Boží dar. To jí nebránilo, aby se vydávala i navenek, když šlo o projevy dobročinné lásky, evangelium nám říká, že Maria přešla ve vší rychlosti Judské hory, aby navštívila svou příbuznou Alžbětu. Její nevyslovitelná kontemplace nikdy nezmenšovala její vnější lásku. Neboť, jak říká jeden zbožný autor: „jestliže kontemplace směřuje ke chvále a věčnosti Boží, vlastní jednotu a neztratí ji. Když přijde rozkaz z nebe, obrací se k lidem, soucítí se všemi potřebami, sklání se nad jejich bídou, pláče a zúrodňuje. Ozařuje jako oheň, pálí, pohlcuje a vstřebává, pozvedá k nebi to, co vstřebala. A když dokončí svůj úkol na zemi, pozvedá se a znovu se vydává na cestu k výšinám, zapálená svým ohněm.“

2)

„Byli jsme předurčení rozhodnutím Toho, jenž všechno koná podle své vůle, abychom byli *chválou Jeho slávy*.“⁴⁶

Takto nás učí svatý Pavel. Jak uskutečnit tento sen Božího srdce, tuto neměnnou vůli o naší duši? Jak – stručně řečeno – odpovědět na naše povolání a stát se dokonalou Chválou slávy Nejsvětější Trojice?

„V nebi“ je každá duše chválou slávy Otce, Syna a Ducha Svatého, protože každá duše přebývá v čisté lásce a „už nežije vlastním životem, ale životem Božím.“ Tehdy jej poznává, říká svatý Pavel, jak je poznána Jím,⁴⁷ jinými slovy, její chápání je chápáním Božím, její vůle je vůlí Boží, její láska samou Boží láskou. To Duch lásky a síly ve skutečnosti proměňuje její duši, neboť jí byl dán, aby nahradil, co jí chybí. „On v ní provádí tuto slavnou proměnu.“ Svatý Jan od Kříže prohlašuje, že „není důležité, že duše vydaná lásce skrze Ducha

Svatého se pozvedá až ke stupni, o němž jsme právě hovořili,“ už tady na zemi. Toto nazývám dokonalou chválou slávy!

Chvála slávy je duše, která přebývá v Bohu, která jej miluje čistou a nezištnou láskou a nehledá v sladkosti této lásky sama sebe, miluje Boha nade všechny Jeho dary, tedy i kdyby od Něj nedostala nic, a přeje si jen dobro tohoto tak milovaného objektu své lásky. Jak jinak můžeme účinně chtít dobro Boží než konáním Jeho vůle, která všechny věci uspořádává ke své větší slávě? Tato duše se proto Boží vůli musí zcela odevzdat a ztratit se v ní, že už nebude chtít nic jiného než to, co chce Bůh.

Chvála slávy je ztišená duše, prodlávající jako lyra pod tajemným dotekem Ducha Svatého, který na ni vyluzuje Božské akordy. Ona ví, že utrpení je strunou, na niž lze zahrát ještě krásnější zvuky, a proto z něj dělá svůj nástroj, kterým velmi slastně dojímat srdce svého Boha.

Chvála slávy je duše, která se ve víře a prostotě upíná k Bohu, je zrcadlem, které Jej odráží ve všem, co On je, je jako bezedná propast, do níž se On může vlévat a v ní se rozpínat. Je také jako krystal, jímž On může zářit a (v něm) kontemplovat všechnu svoji dokonalost a vlastní jas. Duše, která takto dovoluje Bohu, aby v ní utišil svou potřebu sdílet „vše, co On je, a vše, co má,“⁴⁸ je opravdu chválou slávy všech Jeho darů.

Chvála slávy je konečně bytost neustále ponořená do díkůvzdání. Každý její čin, každý pohyb, všechny její myšlenky a touhy ji stále více zakořeňují v lásce a stávají se ozvěnou věčného Sanctus.

V nebi plném slávy nepřestávají svatí volat: Svatý, svatý, svatý Pán, Bůh vševládny... a padají na zem a klanějí se tomu, který žije na věky.⁴⁹ Chvála slávy se už dnes v nebi své duše ujímá svého věčného úkolu. Její zpěv je nepřetržitý, protože ona je pod vlivem Ducha Svatého, který v ní vše působí. A přestože o tom vždy neví, protože nedokonalost přirozenosti jí nedovoluje upoutat se k Bohu bez jakýchkoli roztržitostí, zpívá stále a pořád adoruje, zcela se přetváří ve chválu a v lásku, v touhu po Boží slávě. V nebi naší duše chceme být chválou slávy Nejsvětější Trojice, chválou lásky naší Neposkrvněné Matky. Jednoho dne zmizí opona a my budeme uvedeni do věčných příbytků, kde dáme našemu zpěvu zaznít v lůně nekonečné Lásky. A Bůh nám tehdy dá nové jméno, slíbené těm, kdo zvítězí.⁵⁰ Jaké jméno to bude? Laudem gloriae. (Chvála slávy)⁵¹

Z francouzštiny přeložila Alžběta Graubnerová.

¹ Ef 1,4. – ² Jan 1,1. – ³ Viz úvodní citaci z Ef. – ⁴ Ž 18,24. – ⁵ Lev 11,44. – ⁶ Gen 1,26. – ⁷ Řím 8,29.30.31.35. – ⁸ Ez 16,8. – ⁹ 2 Pt 1,4. – ¹⁰ Žid 3,14. – ¹¹ Řím 5,1. – ¹² Kol 1,12. – ¹³ Ef 1,9.10. – ¹⁴ Flp 3,8-14. – ¹⁵ Flp 1,21. – ¹⁶ Gal 2,20. – ¹⁷ Flp 3,8. – ¹⁸ Žid 10,5. – ¹⁹ Jan 4,34. – ²⁰ Jan 19,30. – ²¹ Jan 17,4. – ²² Jan 4,34. – ²³ Jan 8,16. – ²⁴ Jan 8,29. – ²⁵ Lk 22,42. – ²⁶ Řím 8,29. – ²⁷ Ef 1,4-8. – ²⁸ Řím 8,14. – ²⁹ Řím 8,15-17. – ³⁰ 1 Jan 3,1-3. – ³¹ Mat 6,9. – ³² Jan 4,23. – ³³ Iz 66,12. – ³⁴ Srov. Přísl. 23,26. – ³⁵ Ef 2,4-5. – ³⁶ Řím 3,23-26. – ³⁷ Iz 43,25. – ³⁸ Jan 4,10. – ³⁹ Jan 1,11. – ⁴⁰ Jan 1,26. – ⁴¹ Invokace z loretánských litaní. – ⁴² Tamtéž. – ⁴³ Lk 2,19.51. – ⁴⁴ Lk 1,48. – ⁴⁵ Ef 1,38. – ⁴⁶ Ef 1,11-12. – ⁴⁷ 1 Kor 13,12. – ⁴⁸ Sv. Jan od Kříže, Živý plamen lásky. – ⁴⁹ Zj 4, 8. – ⁵⁰ Srov. Zj 2, 17. – ⁵¹ Ef 1,6.12.14.

Dva výroky o Lásce

Sv. Marie Magdaléna de'Pazzi

Sv. Marie Magdalena de'Pazzi je proslavena mnoha mystickými prožitky, kterých se jí dostalo. Proto také bývá nejčastěji vyobrazována zastižena ve vytržení. Z jejích slov, která spolusestry v takových chvílích co možná okamžitě zapisovaly, otiskujeme dva výroky s námětem, který jí byl asi nejdražší a ke kterému se vrací stále znova. „Bůh je láska“ (1 Jan 4,16). A Ježíš je Ženich, který si připravuje ke sňatku svou snoubenku církev a který ke vztahu hluboké, věrné lásky vybízí také každou věřící duši: Marii Magdalenu samotnou, osoby zasvěceného života (na ty se prvotně obrací první uvedená citace), vůbec každého.¹

Působivým místem florentského kláštera, v němž sv. Maria Magaléna de'Pazzi žila, je prádelna ve sklepení budovy, zařízená dosud tak, jak tomu bylo v době, kdy tam tato mystička zcela prozaicky pracovala. Přibyl jen oltář, aby se tu příležitostně mohla sloužit mše svatá, a nápis, který nabádá přicházejícího poutníka: „Vstupuj s úctou! Schody, cihly a stěny, na něž šlapeš a na něž pohlížeš, vyznamenala noha a svatost svaté Marie Magdalény de'Pazzi.“

¹ Pro ty, kdo si chtějí a mohou citace dohledat v originálním vydání, uvádíme, odkud přesně jsou vyňaty: PR 2, 188–189, QG 145–146.

„Ó duše stvořené z lásky a k lásce,
proč nemilujete Lásku?...“
„Ó Lásko nemilovaná a nepoznaná!
Ó Lásko, učiň,
ať všechno stvoření miluje tebe, Lásku...“

„Ó Lásko, Lásko,
je možné, že bys neměla jiné jméno než Láska?
Jsi tak chudá na jména, ó Lásko!
Ty jich ovšem máš mnoho,
ale velmi tě těší být nazýván tímto jménem, ó Lásko,
protože v tomto jméně se velmi dáváš poznat tvorům.
Nikdy, nikdy, Lásko, se nenasytím toho
nazývat tě tímto jménem: Láska.“

(1. část)

At' dnem i nocí rozjímají o zákonu Páně a bdí na modlitbách

Fra. Jan od sv. Bruna, OCD

V prvotní karmelitánské řeholi vybízí sv. Albert poustevníky na hoře Karmel: „Všichni ať zůstávají ve svých celách nebo poblíž nich a dnem i nocí rozjímají o zákonu Páně a bdí na modlitbách“ (kap. 10). Podobný příkaz ohledně modlitby však dává již apoštol Pavel soluňským křesťanům: „bez přestání se modlete“ (1 Sol 5,17).

Již od starověku se mnozí snažili tento nárok Písma uspokojivě vysvětlit a včlenit ho do běžného života. Výklady se často rozcházejí a některé muse-

ly být odmítnuty. Tak například „messaliáni“, zastánci syrského heretického hnutí ze 4. století, chtěli tento příkaz uskutečnit skrze jednotlivé modlitby, recitované jednu za druhou. Aby se takto mohli modlit, rezignovali na práci, zvláště manuální. S jiným řešením, které přejal i sv. Augustin a které se později asi nejvíce rozšířilo, přišel Origenes: „Modlí se neustále ten, kdo spojí modlitbu s nutnou prací a nutnou práci zase s modlitbou.“¹ Tomuto pojetí odpovídají i slova naší řehole, která jsme výše nezmínili, totiž že bratři se mají stále modlit a rozjímat, „nejsou-li z oprávněných důvodů jinak zaměstnáni“ (táž kapitola 10).

Naskýtá se však otázka, zda je možné i tuto nutnou práci postupně prostoupit modlitbou, aby se tak stala modlitbou nejen proto, že je konaná pro Pána, ale aby bylo možné pracovat v jeho přítomnosti. Tradice církve, zejména tradice mnišská, odpovídá, že je to možné, a to prostřednictvím modlitby srdce a s ní pevně spojené tzv. modlitby Ježíšovy, praktikované dnes zejména mnichy (ale i laiky) východních církví. A právě o této modlitbě jako možném obohacení naší spirituality bych se chtěl krátce pojednat.

Hesychia

Tradice modlitby Ježíšovy je spojována se spiritualitou hesychastů, hledačů duchovního pokoje, míru, klidu a ticha, tedy stavu utišení duše a smyslů, což umožní následnou stálou pozornost vůči Bohu a vnímavost k jeho vnuknutím, k hlasu Ducha svatého. K dosažení tohoto stavu je však nutné postupné očistění srdce, neboť „z uzdravení srdce pramení zdraví v duchovní oblasti, takže jsme přitahováni Bohem a jeho skutečnostmi, zatímco světáctví a hříchy v nás vzbuzují odpor a dokonce nenávisť.“² Kdo má čisté srdce, bude vidět Boha (Mt 5,8).

Co ovšem rozumět pojmem srdce? Chápání tohoto pojmu u různých autorů nemá vždy totožný význam. Teofan Затворник v něm vidí orgán citění – je tedy „místem“, kde můžeme zakoušet, „cítit“ Boha. „Srdce má energii všech sil duše i těla“, je „ohniskem všech lidských duševních i tělesných sil“.³ Můžeme ho tedy chápat jako jakýsi střed bytosti člověka, „místo“, kde je člověk nejvíce sám sebou.⁴

1 Origenes, De Oratione 12. Citováno dle Richard Čemus, Umění modlit se srdcem. Úvodní studie k: Upřímná vyprávění poutníka svému duchovnímu otci, Olomouc – Velehrad 2001, s. 12.

2 Tomáš Špidlík, Teofan Затворник. Předmluva k: Teofan Затворник, Povzbuzení k duchovnímu životu, Olomouc – Velehrad 2004, s. 26.

3 Tomáš Špidlík, Ignác – starce, Olomouc – Velehrad 2005, s. 85.

4 Snad je toto chápání srdce blízké „základu“ o němž mluví němečtí mystikové. Např. Jan

Písmo nás však varuje, že pokud člověk své srdce nestřeží, může se srdce stát místem, odkud vycházejí zlé myšlenky, smilství, loupeže, vraždy, cizoložství, chamtivost... (Mk 7,21-22). Srdce člověka, který touží po asketickém životě, naštěstí většinou není takto „skrz naskrz“ prosáklé hříchem, avšak asketové si uvědomují, že každý z nás je v různé míře zasažen zlem, které tvoří zeď mezi člověkem a Bohem, a toto zlo musí být odstraněno, aby se člověk mohl vrátit do přirozeného stavu harmonie s Bohem. Splnit tento úkol však není v lidských silách. Člověk samozřejmě spolupracuje svou askezí, ta však spočívá především v tom, že nechává konat Boha. Již sv. Irenej, jehož nauka se dá považovat za teologický základ hesychasmu, říká: „Ty nečiníš Boha, ale Bůh činí tebe...“, k čemuž je však na druhou stranu nutné „zapůjčit srdce měkké a ochotné ke změně a zachovávat podobu, kterou v něm způsobil umělec. Božím uměním se postupně zakryje hlína, která je v člověku... Vytvořit záleží na Bohu, ale být vytvořen na člověku. Když člověk dá Bohu, co je jeho, víru a poddanost, přijme umělecký výtvar a stane se dokonalým dílem Božím.“⁵

Spolupůsobení Boží milosti se spoluprací člověka, které nakonec vede k očistění, „vidění Boha“, tj. vnímání jeho přítomnosti, a ke stavu, kdy nás věci a vůbec vše od Boha neodvádějí, ale naopak vše na něho poukazuje, lze schematicky rozdělit na tři stupně, které se do značné míry kryjí se stupni modlitby. První stupeň je morální, jde v něm především o zřeknutí se hříchu a zloby, které nejvíce odvádějí od Boha. Na druhém stupni jde především o kontrolu pozornosti. Cílem je uchovat pozornost na slova modlitby a vyloučit rušivé myšlenky. Na tomto stupni je důležité učit se také rozlišovat dobré myšlenky, ty, které nás přivádějí k Bohu, od myšlenek zlých, tj. rušivých, podsouvajících nedůvěru, zmatek. Třetím stupněm je určité zjednodušení modlitby. Evagrius tvrdí, že pro rozum je někdy nutné, aby se osvobodil od všech myšlenek, stal se čistým světlem, ve kterém prozařuje světlo Boží. Jan Kassián si však uvědomuje, že stav mysli vyprázdňené od všech myšlenek může být nebezpečný, po dokonalé očistě je tedy nutné dodat našim mentálním schopnostem „potravu“, již je Písmo svaté. S tím souhlasí i zkušenost ruského poutníka, který odhaluje, že: „Dobrotoljubie“ je klíčem k pochopení Písma.“ „Začalo se mi vyjevovat, co je skrytý vnitřní člověk, srdce, co je opravdová modlitba, klanění v duchu, království v nás, nevýslovná přímluva

Tauler říká: „Duše v sobě má jakousi jiskru, jakýsi základ, jehož žízeň nemůže Bůh... uhasit ničím jiným než sebou samým.“ Cit. dle Miloš Dostála a Martin Žemla, Úvodní studie k: Jan Tauler, Propast k propasti volá, Praha 2003, s. 42-43.

5 Sv. Irenej z Lionu, Patero kněh proti kacířství, Praha, 1876. IV. kniha, hlava 38, odst. 2.

6 Ruský termín pro Filokalii, antologii asketických textů východní církve, v hojně míře obsahující pojednání o modlitbě Ježíšově. Upřímná vyprávění poutníka svému duchovnímu otci, s. 78.

a vzdychání Ducha Svatého, co znamenají slova: zůstaňte ve mně, dej mi svoje srdce, obléci se v Krista, co jsou zasnuby Ducha v našich srdcích, co zvolání srdce: Abba! Otče! a další a další.“⁷

Někteří z autorů také počítají s návratem do „běžného života“, z kterého se snad asketa – za účelem očistění – alespoň částečně stáhl. Jean Yves Leloup popisuje příběh mladého muže z Paříže, který se odebral na horu Athos, aby se naučil modlitbě a způsobu rozjímání hesychastů. Našel starce, který ho uváděl stále dál, až mladík dosáhl nejvyšších stupňů modlitby a zmocnilo se ho přání, aby „všichni lidé byli zachráněni a dospěli k plnému poznání pravdy“. Stal se úplně láskou, zcela ohněm. Když to jeho starce zpozoroval, okřikl ho: „Teď už stačí! Teď běž! Opusť Athos a běž domů! Tam se ukáže, co zůstane z tvých krásných hesychastických rozjímání.“ Podobně však můžeme vidět i mnohé, kteří zůstali v klášteře, ale po čase stráveném v samotě a po dosažení čistoty srdce a kardiognóze⁸ začali přijímat množství žáků a následovníků, či jen těch, kteří chtěli „slyšet slovo“,⁹ a to jak z řad spolubratrů a mnichů, tak z řad laiků. Tedy i tito otcové „vycházeli“ (z ústraní) a bez úhony na duchovním životě se věnovali apoštolátu. Jistě nechybělo ani mnoho bezejmenných, kteří se ani nevrátili „do světa“, ani se nestali slavnými duchovními vůdci, přesto však objevili, jak hluboce apoštolský je život v samotě, a pomáhali mnohým svou skrytou modlitbou a obětí.

Modlitba Ježíšova

Teoreticky je modlitba Ježíšova pouze jedním z mnoha způsobů, jak dosáhnout vnitřní modlitby, nicméně v pravoslavné církvi dosáhla takové obliby a rozšíření, že bývá ztotožňována s vnitřní modlitbou jako takovou. Je také zdůrazňována její mimořádná úloha v procesu očistění srdce. Často bývá prezentována jako „rychlá cesta“ k nepřetržité modlitbě, jako nejjednodušší způsob, jak obrátit pozornost do srdce. Tato vyjádření je však nutné chápat relativně. I v samotných spisech asketů zároveň můžeme číst, že modlitba je také „neviditelným mučednictvím“, zvláště ve chvílích, kdy ve svém srdci odkrýváme ukryté vášně a dorážejí na nás nejrůznější těžko zvládatelné myšlenky, proti kterým je potřeba se modlitbou postavit a postupně nad nimi zvítězit.

7 Srov. Jean-Yves Leloup, *Modlitba srdce* podle starce Serafima z hory Athos, in: *Tajemství srdce*, Velehrad 1999, s. 83.

8 Daru duchovního rozlišování, vzhledu do srdce učedníkovy.

9 „Pověz nám slovo, jak se spasit“, to byla obvyklá žádost těch, kteří přicházeli za poustními otci a často se stávali jejich učedníky. Výroky těchto otců (tzv. Apofthegmata) byly česky vydány břevnovským Benediktinským arcidiákonem sv. Vojtěcha a sv. Markéty.

Také modlitba Ježíšova bývá schematicky rozdělována na tři základní stupně: modlitbu úst, modlitbu mysli a modlitbu srdce, ačkoli např. Teofan Zavražňovatel tvrdí, že modlitba je autentická tehdy, když jsou všechny tyto elementy přítomny společně. Stupně modlitby se tedy prolínají, jde o to, který dominuje.

Na počátku je modlitba Ježíšova slovní modlitbou jako každá jiná. Slova mají být pronášena nahlas, nebo alespoň mlčky formulována. Je potřeba soustředit se na slova modlitby prostřednictvím úsilí vůle. Během této etapy často zakoušíme modlitbu jako obtížný úkol, který vyžaduje vytrvalost a pokoru. Po určitém čase by se modlitba měla stát více vnitřní, mysl ji často opakuje, zatímco ústa mlčí. Modlitba postupně získává rytmus přiměřený osobě, která se modlí, a často je opakována i bez (citelného) úsilí naší vůle. Starce Parthenius o tom říká, že v sobě máme jakýsi „potůček, který šumí.“

Do posledního stadia se vstupuje tehdy, když modlitba pronikne naše srdce a vnitřně nás utváří a přetváří. Postupně se stále více ztotožňuje s rytmem srdce (který snad nemusíme chápat doslovně jen jako tlukot srdce, ale jako jakýsi ideální rytmus modlícího se člověka) a stává se nepřetržitou modlitbou.

Na tomto místě se mi zdá vhodné uvést několik postřehů našeho otce Wilfrida Stinissena.¹⁰ Ten se domnívá, že modlitbu Ježíšovu nejde dost dobře sjednotit s tlukotem srdce, pokud se ji člověk dlouhou dobu nemodlil téměř nepřetržitě. I mezi poustevníky na Athosu je prý těžké najít někoho, kdo došel tak daleko. Pustit se na tuto cestu tak radikálním způsobem navíc vyžaduje pomoc zkušeného starce. Ptá se také, zda má západní člověk dostatek psychické rovnováhy, aby se mohl odvážit vkročit na tuto cestu. Nabízí pak druhý směr duchovního putování, který považuje modlitbu Ježíšovu za počáteční bod – začátek, který má vést k mlčení. Tak podle něj někdy stačí modlitbu vyslovit jednou a pak setrvat v tiché modlitbě. Až když se znovu objeví roztržité myšlenky, je dobře utéci se opět k výslovnému textu modlitby.

Zdá se, že obě zde popsané „metody“ modlitby Ježíšovy mohou být užitečné. Důležité je, že do modlitby vstoupíme; a po určitém čase sami poznáme, který ze způsobů nám lépe vyhovuje. Myslím, že ani Stinissenův názor, že modlitbu lze těžko sjednotit s rytmem srdce, pokud se ji nemodlíme téměř stále, nemusíme přijímat beze zbytku, zvláště pokud nebudeme rytmus srdce chápat pouze doslovně, jako jednotlivé úder srdce, nýbrž – jak bylo výše uvedeno – budeme-li se ji modlit v rytmu, který objevíme jako pro sebe vhodný, v rytmu naší osoby, v rytmu který nám napomáhá ke klidu a ztišení před Boží tváří.

10 Uvádí je ve své práci *Modlitba Ježíšova*, Kostelní Vydří 1996, s. 27–28.

(13. část) **Poznámky ke karmelitánské řeholi**

(Podle P. Keese Waaijmana, O.Carm.)

Conclusio (závěr) (kap. 24)

Závěr dopisu (obecně) může být i kratičký. Oproti pozdravu je jeho hlavním cílem rozloučit se s adresátem dopisu a popřát mu dobré. Kromě toho může závěr mít i nějaký vedlejší úkol: naposled shrnout obsah dopisu, stylisticky dopis uzavřít, ukázat věrohodnost dopisu podpisem autora nebo jeho pečeti.

Závěr Albertova psaní má dvě části: ta první literárně a obsahově shrnuje celý dopis, druhá hledí vpřed do budoucnosti.

Toto je váš způsob života...

Nejprve tedy sv. Albert shrnuje: „*Toto jsme vám krátce napsali...*“ Používá minulého času: napsali.

On – pisatel – uzavírá svůj dopis, to znamená ustupuje do pozadí a ponechává tak místo čtenářům, vytváří tak prostor pro spiritualitu. To, že své psaní ukončuje, „je škoda“ pouze zdánlivě, „osířelý“ text v rukou toho, kdo jej čte, představuje jakýsi nabízející se duchovní prostor, a to pro každého, kdo jej bude číst – i pro nás.

„*Toto jsme vám krátce napsali...*“ – ono slůvko „toto“ můžeme chápat ve dvojitým smyslu.

- 1) Vzhledem k dopisu jako literárnímu celku znamená: toto, co jsem právě napsal, tyto mé řádky, tento můj dopis. A jedná se opravdu o dopis. Že dopis má být krátký (brevis), patřilo tehdy podstatně k psaní dopisů, „psát krátce“ bylo vlastně synonymum pro „psát dopis“. Tehdejší mistři písemnictví připomínali svým žákům, aby na to nezapomínali. Dodnes je to patrné etymologicky: z latinského brevis (krátký) pochází např. německé označení pro dopis: der Brief.

Albertův dopis je krátký kvantitativně, je podstatně kratší než ostatní řehole, napsané pro jiná společenství. A je „krátký“ také kvalitativně: respektuje, že nelze předvídat všechno, nechce stanovit všechno do podrobností, hledá jen to podstatné a pojednává o věcech podružných se zdržuje, tomu se vyhýbá.

- 2) Vzhledem k obsahu dopisu, který Albert bratřím právě dopsal, označuje slůvko: „*Toto (jsme vám krátce napsali)...*“, onen obsah dopisu, tedy vyličený životní styl karmelitánů. Tak to říká sám Albert hned v následující větě: „*stanovili (jsme) tak pravidla vašeho soužití, podle nichž máte žít.*“ (Z těchto slov je také zjevné: ačkoli se formálně jedná o dopis, obsahově Albert skutečně stanoví pravidlo, řeholi.) Srovnajme v této souvislosti spolu úvod výkladu Albertova dopisu a tento jeho závěr:

	Výklad (kap. 3)		Závěr (kap. 24)
A	abychom vám podle vašeho záměru dali pravidla pro život,	A	a stanovili tak pravidla vašeho soužití,
B	která byste v budoucnosti měli zachovávat	B	podle nichž máte žít

V obou případech se nejprve stanovuje forma (A), která dává životu bratří a jejich jednání podobu. Tato forma se tu myslí v celé šíři: nejen základní vybavení komunity, ale také zbroj Boží a Mesiáš (jak jej vyhlíží petitio). A pak v obou případech jde o (B) proces osvojování si této formy: základní cvičení se (kap. 10–17), obléknutí Božími vlastnostmi a jejich stále niternější osvojování si (kap. 18–21). „Toto“ chtěl Albert karmelitánům napsat a dát: pravidla pro jednání, která napomohou přetvořit život zvnějšku i zevnitř tak, že bude moci natrvalo přijmout formu Boží, kterou je láska.

Tato předložená podoba jednání není přitom nějakým strohým výmyslem, ale vychází ze zkušeností poustevníků samotných: „*Protože nás však žádáte, abychom vám podle vašeho záměru dali pravidla pro život...*“ (kap. 3). Řehole vychází z učiněné zkušenosti a sama k nové zkušenosti povede a již s ní – jak je patrné dál – počítá.

Pokud někdo učiní víc...

K budoucí zkušenosti jsou zaměřena Albertova slova: „*Chce-li pak někdo učinit více...*“ O jakém „víc“ je tu řeč? Nemůže to být myšleno ve smyslu kvantitativním, protože už sám Albertem stanovený způsob života se nespokojuje s nějakými hranicemi (až sem – a nyní tedy: víc). Vzpomeňme například na požadavky: „dnem i nocí“ rozjímat Písmo, být „vždy“ zaměstnání nějakou prací, „v ostatní době“ (kromě času výslovného mlčení) se varovat mnoho mluvnosti... Právě tak zbroj Boží si karmelitáni nemají obléci jen na nějaký čas (čistotu, kázeň myšlenek, víru aj.).

Mohlo by tedy ono „víc“ mít význam kvalitativní: to, co bylo stanoveno, žít ještě intenzivněji, se zanícením. Jenže mnohé, co je řeholí předpisováno, už samo o sobě předpokládá, že to bude konáno se zanícením. A navíc zanícení samo musí mít zdravé meze – samotná řehole se varuje přehnané křečovitosti (kap.

16) a jakékoli případné přehánění by mělo být usměrněno kapitulou bratří. V důsledku toho mi ani takovýto význam Albertova „víc“ nepřipadá správný. Nástrojem k porozumění Albertovu pokynu je nám podobenství o milosrdném Samařanu, kde se říká: „(Starej se o něho) a co vynaložíš navíc, já ti doplatím, až se budu vracet“ (Lk 10,35). Srovnejme si to s větou v řeholi: „*Chce-li pak někdo učinit více, odmění ho sám Pán, až přijde.*“ Zatímco u svatého Lukáše stojí v popředí pohled obchodnický: *něco* víc, než dva denáry zálohy, u svatého Alberta je důraz přesunut na osoby: *někdo* udělá víc a *sám Pán* ho odmění. Dát víc tu znamená dát *sám sebe*. Toho se řehole dotkla již vícekrát (např. citací příkazu milovat Boha celým srdcem). Mám za to, že řehole nás cestou tohoto darování se, celým popsáním procesem vnitřního přetvoření, oním prorockým očekáváním příchodu Mesiáše vede až do prostoru, který je mimo oblast všeho, co je popsitelné slovy a vytýčitelné nějakými předpisy.

Abychom tento prostor popsali, bude nejlepší přidržet se spisu Jana Ruysbroeca „O zářící hvězdě.“

Ruysbroec pro proces postupného přetvoření v Bohu používá obraz čtverého vztahu. Člověk se může vůči Bohu stavět jako:

- námezdní dělník (kterému jde jen o výdělek, tedy o jeho vlastní prospěch);
- věrný služebník (ten není obrácen jen sám k sobě, je tu pro druhého; ale má přitom na zřeteli jen práci, kterou pro druhého koná, a zadostiuchnění, které mu tato služba přináší);
- přítel (teprve ten vychází za rámec uspokojení hledaného v sobě samém; koná skutky lásky a jimi se sjednocuje se svým přítelem, který – právě jako někdo druhý, jako „ty“ – je středem jeho pozornosti; jenže právě v tom je také jeho ohraničenost: přítel si totiž lásky, kterou šíří, zůstává ještě pořád vědom);
- syn¹ (až zde je překonáno všechno „uvěznění v sebe sama“, můžeme mluvit o „zapomenutí na sebe“; ale schopnost takto jednat je možné pouze přijmout jako Boží dar; zapomenout na sebe přesahuje naše lidské síly; skrytý syn žije zcela z Otce, ztracen v Boží lásce, „neprožívá“ vědomí sebe sama ani svých motivů).²

To je ono „*více*“, ke kterému se vztahuje Řehole. „Víc“ zde představuje to vše, co už nelze stanovit, co je nad formu, co nelze vtěsnat do mezí: poušť lásky, kde není cest; noc víry, která mě vyvádí vně mne samotného. Je to skrytost dávání, které už neví o tom, že dává.

¹ V originále je používán výraz „skrytý syn“.

² Zde se nám tedy ozřejmuje ona „skrytost“, která je synu vlastní: naprosta nezištnost lásky (vůči otci).

„*Chce-li pak někdo učinit více,...*“ použitý tvar latinského slovesa ve mně vyvolává představu, jako by ten dotýčný byl nakonec sám překvapen, kolik vynaložil. Zatímco v novozákonním podobenství rozdíl mezi dvěma denáry zálohy a oním „navíc“ je zcela zřetelný, v případě naší řehole je tomu jinak. Albertovo pravidlo nabízí formu chování, která obsahem, intenzitou a osobním nasazením už sama o sobě je neměřitelná, nepočitatelná. Jak tedy může člověk vědět, že dává víc? Ne, nejde to vědět. To synovské „víc“ je bezměrné, nekonečné, překračuje každou míru jako takovou. Ztrácí se v nezměrnosti Boží lásky, která nikdy nepočítá, která se „bez rozmyslu“ dává svým tvorům. Vzorem pro toto „víc“ je sama Boží láska.

Zatímco v podobenství se cestující Samaritán na zpáteční cestě ještě jednou zastaví a doplatí vynaložené náklady, karmelitáni počítají s druhým příchodem Pána na konci časů. A ten přesáhne všechny naše perspektivy, naše obzory, naše pravidla.

Učíme se přitom od onoho hostinského. Hostinský (jeho řecké označení zní v doslovném překladu: „všechny přijímající“; takový má tedy být karmelitán!) dělá „víc“, dělá to profesionálně, neptá se: „Proč?“ Jednoho dne mu nečekaně jakýsi poutník dopraví do jeho hostince poníženého, polomrtvého člověka a nechá mu jej tam. Hostinský se musí starat o někoho, koho nezná a koho mu tam nechal cizinec. On sám nemá tolik soucitu jako Samařan... Jako majitel hostince je zcela zmaten, nechá se hostem úkolovat k péči o toho ubožáka, musí se rozhodnout bez afektu, bez emocí. Je ponechán sám sobě, vynakládá námahu a prostředky – v pouhé naději, že se host vrátí. Je rukojmím svého hosta. Řehole nás uvádí do role hostinského: Kristus, poutník, který u nás krátce pobyl jako host a zase odcestoval, nás vybočil z našich kolejí a svěřil nám do péče naše bližní, dědictví, o něž jsme nežádali. A my – v jeho „nepřítomnosti“ – se smilováváme nad tím, kdo je jeho (Kristův), aniž bychom měli na očích Kristovo dojetí, jeho veliký soucit. Ujímáme se chudého, různou bídou trpícího světa jen proto, že chceme být vůči Kristu poslušní. Jsme takovým hostinským, který plní úkol, svěřený mu jeho božským Hostem. Naše dávání zde ztrácí každou oporu a kontrolu. Už nepramení z mého citu nebo z mého rozhodování, ani z mého založení či z mého přesvědčení. Jediným vodítkem je tu temnota nezištného dávání. Otec – Abba vidí to, co je ve skrytosti.³ Vidí tuto skrytost dávání. Toto je to „víc“ hostinského, který vůbec nemyslí na sebe. A jako vodítko pro toto „víc“ nám Albert klade na srdce rozlišování.

³ Kees zde navazuje na slova Písma: Mat 6,1-18.

„Chce-li pak někdo učinit více, odmění ho sám Pán, až přijde. Ať však správně rozlišuje, neboť rozlišování usměřuje ctnosti.“ Jaký význam může mít rozlišování tam, kde nás Boží láska uvádí v nezištnost, v oproštění od nás samých? Za takovou otázkou se skrývá zúžené chápání rozlišování.

Na počátku duchovní cesty pomáhá rozlišování zvolit správné základní prostředky, později pomáhá najít střední cestu, neupřílišovat. Ještě dále pomáhá poznat, kdy se máme zřít své vlastní aktivity a nechat v nás konat Boha. Rozlišování nás provází na každém kroku, a jak na své cestě postupujeme, roste. Není vybavením na cestu, ani asketickým cvičením, ani ctností. Zvláštním způsobem je přítomné stále. A jaké je nakonec v poušti lásky, v noci důvěry a v onom „více“ nad všechna pravidla? Tam mi rozlišování stále znovu přivádí na mysl bolestné vědomí, že moje láska – při vši ušlechtilosti a nezištnosti – je stále mou láskou. To mě vede k touze po tom, aby mnou hýbalo to, co pochází zcela od Tebe. K tichému čekání, k naději na pokynutí z Tvé strany. Pomocí tohoto bolestného vědomí mne rozlišování vede na okraj pouště. A tam už mi není vůdcem, ale někým, kdo mne přijímá. Stalo se nocí, která mne vede, pouští, která je cestou. Nocí, která ty, kdo se milují, spojuje v lásce.

„Ó noci, spojila jsi
Milovaného s milovanou,
milou v Milovaného přetvořenou!“⁴

Podle poznámek sestry Petry od Zmrtvýchvstalého, OCD,
zpracoval P. Gorazd, O.Carm.

(Tímto jsme text poznámek sestry Petry prošli až do konce. Kniha Keese Waajimana, kterou o řeholi napsal a v níž svůj komentář k řeholi rozpracoval podrobně, obsahuje ještě jednu, závěrečnou kapitolu, představující v celkovém souhrnu duchovní cestu, v Albertově řeholi vytýčenou. Pokud se to podaří, rádi bych z ní připravili pro náš časopis alespoň přehled hlavních myšlenek. Tím bychom celou tuto několik let trvající sérii článků uzavřeli.)

ČASOPIS PRO DUCHOVNÍ ŽIVOT

Vydává Českomoravská generální delegatura řádu karmelitánů v Kostelním Vydří.
Odpovědný redaktor P. Gorazd Cetkovský O.Carm.

ISSN - KARMEL 1210 - 499X

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou s. p., ředitelstvím odštěpného závodu Jižní Čechy v Českých Budějovicích, j. zn.: P - 1911 / 97 ze dne 9. dubna 1997.
Evidenční číslo: MK ČR E 13791